

POSTANOWIENIE

Dnia 27 stycznia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie z wniosku P. S.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w W.
o przeniesienie odpowiedzialności za składki,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 27 stycznia 2022 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 7 maja 2020 r., sygn. akt III AUa [...],

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. adw. M. O. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu
Apelacyjnego w [...] 120 zł (sto dwadzieścia) tytułem zwrotu
kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu
wnioskodawcy w postępowaniu kasacyjnym, przy czym kwotę tę
należy podwyższyć o kwotę podatku wyliczoną według stawki na
podstawie przepisów o podatku od towarów i usług.**

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w W. decyzją z 19 lutego 2015 r. orzekł o odpowiedzialności P.S.za zobowiązania płatnika P. sp. z o.o. w W. solidarnie ze spółką z tytułu nieopłaconych składek na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne oraz Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych wraz z odsetkami oraz kosztami egzekucji w łącznej kwocie 84.589,44 zł.

Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z 13 grudnia 2019 r. zmienił kwotę 84.589,44 zł na kwotę 84.584,47 zł i oddalił w pozostałym zakresie odwołanie P.S.

Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z 7 maja 2020 r. oddalił jego apelację.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.):

Czy zasadne jest domniemanie, iż w przypadku oddalenia wniosku o ogłoszenie upadłości na podstawie art. 13 ust. 1 ustawy prawo upadłościowe i naprawcze w brzmieniu obowiązującym w dniu wydania zaskarżanej decyzji, tj. z powodu niewystarczających środków na pokrycie kosztów postępowania upadłościowego uznać należy, iż wniosek ten został złożony w „niewłaściwym czasie” w rozumieniu art. 116 § 1 pkt 1a) Ordynacji podatkowej?

W uzasadnieniu wniosku podano, co następuje:

W niniejszej sprawie istotną kwestią do rozstrzygnięcia było ustalenie, czy Odwołujący, jako członek zarządu spółki P. sp. z o.o. złożył we właściwym czasie wniosek o ogłoszenie upadłości, albowiem w myśl art. 116 § 1 pkt 1a) Ordynacji podatkowej, *za zaległości podatkowe spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w organizacji, spółki akcyjnej lub spółki akcyjnej w organizacji odpowiadają solidarnie całym swoim majątkiem członkowie jej zarządu, jeżeli egzekucja z majątku spółki okazała się w całości lub w części bezskuteczna, a członek zarządu: 1) nie wykazał, że: a) we właściwym czasie zgłoszono wniosek o ogłoszenie upadłości (...).* W toku postępowania Odwołujący wskazał, że z uwagi na trudną sytuacją zarządzanej przez niego spółki, w dniu 10 kwietnia 2012 r. złożył wniosek o ogłoszenie upadłości spółki. Wniosek ten został przez Sąd Rejonowy w W., X Wydział Gospodarczy w sprawie o sygn. akt: X GU [...] oddalony z uwagi na brak środków na pokrycie kosztów postępowania upadłościowego. Odwołujący wskazał, że powodem, dla którego złożył wniosek o ogłoszenie upadłości było powzięcie przez niego wiedzy, iż z uwagi na wypowiedzenie zarządzanej przez niego spółce P.umowy współpracy przez głównego i zarazem jedyne go kontrahenta — spółkę L., spółka Odwołującego nie będzie w stanie prowadzić działalności gospodarczej, jaką była sprzedaż wyrobów spożywczych produkowanych przez spółkę L. Umowa współpracy została wypowiedziana z dniem 31 marca 2012 r., w związku z powyższym, zgodnie z

obowiązującymi przepisami art. 11 ustawy prawo upadłościowe i naprawcze w brzmieniu obowiązującym na dzień wydania zaskarżanej decyzji, w terminie 14 dni złożył do Sądu Rejonowego w W. wniosek o ogłoszenie upadłości spółki P. sp. z o.o.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, wniosek o upadłość zgłoszony przez Odwołującego w imieniu spółki w dniu 10 kwietnia 2012 r. był wnioskiem zdecydowanie spóźnionym a to wobec jego prawomocnego oddalenia z przyczyn określonych w art. 13 ust. 1 prawo upadłościowe i naprawcze. Skoro bowiem wniosek ten został oddalony z powodu braku środków choćby na pokrycie kosztów postępowania upadłościowego, to Odwołujący nie może skutecznie wywodzić, iż wniosek ten złożył we właściwym terminie.

Jednakże treść art. 116 § 1 pkt lit. „a” Ordynacji podatkowej nie wskazuje, aby dla skutecznego zwolnienia się z odpowiedzialności za zobowiązania spółki znaczenie miało rozstrzygnięcie wniosku o ogłoszenie upadłości. Tym bardziej z literalnego brzmienia przepisu nie wynika, aby okoliczność, iż wniosek ten został oddalony skutkować by miała zniweczeniem ww. przesłanki. Z treści przywołanego przepisu nie wynika także aby spełnienie ww. przesłanki było wyłączone w przypadku, gdy wniosek o ogłoszenie upadłości został oddalony z uwagi na brak środków niezbędnych do pokrycia kosztów postępowania. W związku z powyższym istnieje konieczność udzielenia odpowiedzi na pytanie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przedstawia zasadnej podstawy przedsądu.

Negatywna ocena wynika z przyczyn metodycznych i merytorycznych.

Skarżący odwołuje się do pierwszej podstawy przedsądu, która ma charakter uniwersalny (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), tymczasem uzasadnienie wniosku wypełnia sytuacja w indywidualnej sprawie skarżącego, co właściwe jest dla podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Do tej podstawy przedsądu skarżący nie odwołuje się i nie twierdzi, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Natomiast pierwsza podstawa przedsądu nie może być redukowana do samego pytania, bez samodzielnej analizy zagadnienia, gdyż wówczas funkcja przedsądu nie będzie miała granic i postępowanie kasacyjne stanie się powszechną (kolejną) instancją.

Sformułowana kwestia nie ma rangi istotnego zagadnienia prawnego, gdyż nie wykracza poza zwykłą wykładnię prawa.

Przedewszystkim rozmija się z ustaleniami faktycznymi leżącymi u podstaw wyroku.

Podstawa wyroku nie sprowadza się i nie zamyka się w stwierdzeniu, że nieuwzględnienie wniosku o upadłość ze względu na brak majątku na koszty postępowania upadłościowego zdecydowało o odpowiedzialności za składki.

Sąd stwierdził, że decyzja pozwanego jest prawidłowa, gdyż spełniły się przesłanki odpowiedzialności z art. 116 Ordynacji podatkowej w zw. z art. 31 i art. 32 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Sąd nie stwierdził przesłanki egzoneracyjnej z art. 116 § 1 pkt 1 lit. a Ordynacji podatkowej.

Sąd Apelacyjny wskazał jednak w szczególności, *„że już w 2010 r. spółka nie była w stanie regulować swoich bieżących zobowiązań; w kolejnych latach do 31 grudnia 2012 r. ZUS wystawiał tytuły wykonawcze, które nie miały szansy realizacji z uwagi na brak środków na rachunkach bankowych dłużnika i brak innego majątku, z którego organ rentowy mógł zaspokoić swoje należności. Na datę postanowienia o oddaleniu wniosku o ogłoszenie upadłości, zobowiązania wobec ZUS z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne i inne wynosiły 52 857, 87 zł, zaś na datę wydania decyzji zadłużenie wyniosło 84 584, 47 zł. Z powyższego wynika, że już od grudnia 2010 r. spółka nie regulowała na bieżąco należności z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, ubezpieczenie zdrowotne i na Fundusz Pracy i Fundusz Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych i stan ten pogłębiał się z każdym następnym rokiem, aż do kwietnia 2015 r., kiedy to zaległości urosły do kwoty ponad 84 000 zł. Spółka nie regulowała też innych należności publicznoprawnych. Biorąc pod uwagę zarzuty apelacji w kontekście poczynionych ustaleń faktycznych i daty decyzji, stwierdzić należy, że wniosek o upadłość zgłoszony przez odwołującego się w imieniu spółki w dniu 10 kwietnia 2012 r. był*

wnioskiem zdecydowanie spóźnionym, a to wobec jego prawomocnego oddalenia z przyczyn określonych w art. 13 ust. 1 ustawy prawo upadłościowe i naprawcze. Skoro bowiem wniosek ten został oddalony z powodu braku środków choćby na pokrycie kosztów postępowania upadłościowego, to odwołujący się nie może skutecznie wywodzić, iż wniosek ten złożył we właściwym terminie, co czyni spór o datę do złożenia tego wniosku bezprzedmiotowym. Odwołujący się nie może przy tym zapominać, że funkcję członka zarządu pełnił co najmniej do daty decyzji, a zatem jego odpowiedzialność obejmuje cały okres w niej wskazany, a nie tylko do 2012 r. Po 2012r. odwołujący się nie składał ponownego wniosku o ogłoszenie upadłości spółki, przyznając wprost, że spółka nie posiadała jakiegokolwiek majątku”.

Uprawnione jest zatem stwierdzenie, że zgłoszone zagadnienie nie trzyma się stanu faktycznego, na podstawie którego Sąd rozstrzygnął sprawę, czyli, że wobec wcześniejszych zaległości wniosek o upadłość nie został zgłoszony we właściwym czasie.

Ponadto kwestia ujęta we wniosku należy do wykładni i stosowania prawa, uwarunkowana jest przy tym sytuacją w konkretnej sprawie. Z tych przyczyn nie składa się na istotne zagadnienie prawne (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.), które wymaga samodzielnej analizy prawa i wykazania, że takie zagadnienie rzeczywiście występuje i dlatego powinien rozpoznać je Sąd Najwyższy. Brak jest tego we wniosku. Zwykła wykładnia prawa nie stanowi podstawy przedsądu (*a contrario* art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.).

Zagadnienie łączy dwa różne rozwiązania prawne. Obligatoryjne oddalenie wniosku o ogłoszenie upadłości, jeżeli majątek niewypłacalnego dłużnika nie wystarcza na zaspokojenie kosztów postępowania (art. 13 ust. 1 prawa upadłościowego) i przesłankę egzoneracyjną odpowiedzialności, zależną od zgłoszenia wniosku o upadłość we właściwym czasie (art. 116 § 1 pkt 1 lit. „a” Ordynacji podatkowej).

Na tym tle pytanie o zasadność „domniemania” w zagadnieniu nie daje odpowiedzi o jakie domniemanie chodzi.

Nie ma domniemania prawnego, jako że nie wynika z ustawy. Obligatoryjne oddalenie wniosku o ogłoszenie upadłości nie musi być równoznaczne z tezą, że

wniosek o ogłoszenie upadłości nie został zgłoszony we właściwym czasie. Nie ma uzasadnienia dla takiego prawnego uregulowania (domniemania) i związania sądu ubezpieczeń społecznych, rozpoznającego sprawę odpowiedzialności na podstawie art. 116 Ordynacji podatkowej postanowieniem innego sądu, oddalającym wniosek o ogłoszenie upadłości. Przestanka zgłoszenia wniosku o upadłość we właściwym czasie podlega samodzielnej ocenie sądu (por. choćby wyrok Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2012 r., II UK 218/11).

Pojęcie „właściwego czasu” zakłada, że wierzyciele będą zaspokojeni co najmniej w części, czyli że w tej części egzekucja nie będzie bezskuteczna, przez co należy rozumieć także, że nie brakuje też majątku na koszty postępowania upadłościowego.

Po wtóre, trudno o domniemanie faktyczne (art. 231 k.p.c.). Wyjątek dotyczący związania ustaleniami innej sprawy sądowej jest określony w art. 11 k.p.c. Poza tym Sąd samodzielnie ustala stan faktyczny i suwerennie stosuje prawo materialne.

Można też wskazać na uchwałę Sądu Najwyższego z 1 grudnia 2017 r., III CZP 65/17 - *Członek zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, który objął tę funkcję wtedy, gdy spółka była niewypłacalna, ponosi odpowiedzialność przewidzianą w art. 299 k.s.h. za długi spółki powstałe po objęciu przezeń funkcji, także wtedy, gdy zgłoszony przez niego wniosek o ogłoszenie upadłości spółki zostałby oddalony na tej podstawie, że majątek spółki nie wystarczyłby na zaspokojenie kosztów postępowania upadłościowego lub wystarczyłby jedynie na zaspokojenie tych kosztów.*

Z tych przyczyn uzasadnione jest stwierdzenie, że wniosek nie przedstawia istotnego zagadnienia prawnego, które ma na uwadze art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., dlatego orzeczono jak w sentencji (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).

O kosztach orzeczono na podstawie § 4 ust. 3, § 15 ust. 2, § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia z 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu, przyjmując za uzasadnioną kwotę 120 zł, zwiększoną o stawkę podatku i oddalając dalej idące żądanie. Uzasadnienie oddalenia wynika z negatywnej oceny

wniosku o przyjęcie skargi. Sformułowane zagadnienie prawne w istocie jest pozorne, gdyż nie wykracza poza zwykłą wykładnię prawa i nie ma właściwej rangi.